

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iudicivm De Articvlis Confessionis Fidei Anno M. D. XXX.
Caesar. M. Augustæ exhibitis, quatenus scilicet à
Catholicis admittendi sint aut reiiciendi**

Hoffmeister, Johann

Coloniæ, 1559

VD16 ZV 17723

De Cultu Diuoru[m], reliq[ui]is, interceßio[n]e, Imaginib[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-34289

ARTICVLVS XX.

ipse pater meus facit: Sic & quæ nos facimus, Christus in nobis facit, & suavis ille ac dulcis racemorum fructus non palmitibus sed viti adscribitur, imò & vtrisque. Quæras forsan quid ad verba Petri respondeam? Id quod Petrus ipse, In veritate cōperio, inquit, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet eum & OPERATVR IVSTICIAM acceptus est illi. Ergo qui legit illa, legat & hæc ex eodem capite. Habet classem suam Christi meritum, habent etiam locum suū operum merita, non illud ex his, sed hæc ex illo. Et hæc quidem hætenus.

DE CVLTV DIVORUM Articulus, XXI.

DE cultu sanctorū docēt, quod memoria sanctorum proponi potest, vt imitemur fidē eorum, & bona opera iuxta vocationē: Vt cæsar imitari potest exemplum Davidis in bello gerēdo ad depellendos

ARTICVLVS XXI.

dos Turcas à patria. Nam vterque Rex est. Sed scriptura non docet inuocare Sãctos, seu petere auxilium à Sanctis. Quia vnum Christum nobis proponit mediatorem, propitiatorium, Pontificem, & intercessorem. Hic inuocandus est, & promittit se exauditurum esse preces nostras. &c.

Cap. 73.

F. Ioan. Hoff.

QVOD Articulus hic habet de cultu & memorijs Diuorũ probamus. quod aũe de inuocatione dicũt, nullo responso dignũ iudicamus, si modò illi cætera ex animo scribũt. Profectò non parũ miramur quare tam ingrati sint Diuis, quorum tamen opera & intercessiõẽ nõ semel subleuati sunt. Neq; enim puto illos ex animo loqui quando prætexunt doctrinæ suę gloriam Christi, q̄ dicunt se velle vindicare, nec alijs præter Deũ attribuere. Quę est enĩ illa Christi gloria, aut qualis esse potest, inuidere Diuis, quod

ARTICVLVS. XXI.

quod ex liberali Dei munificentia acceperunt? Ipsa enim diuina natura, vt piè scribit Damascenus, indultrix est omnis boni proprijs facturis suis, secūdū vniuscuiusq; virtutis capacitatē. Ergo tu p̄scribes Deo, quid & quantum debeat amicis suis cōmunicare? Fontem sic extollis, vt riuulos illic manantes porrò cōtemnas. Sed videamus de singulis, quæ hic Articulus habet. Memoria, inquit, Sanctorum proponi potest, vt imitemur fidem eorum & bona opera, &c. Hęc concors sanctorum sentētia est, q̄ nō possumus contēnere. Sic nāque ait D. Augustinus, Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solennitate cōcelebrat, & ad excitādā imitationē, & vt meritis eorum sanetur, atque orationibus adiuuetur. Hęc cōtra faustum. Ad Aureliū verò Epistola 64. deplorat: immò detestatur eos qui in festis diebus Diuos, luxu & crapula honorare instituunt. Hieronymus autem ille venerabilis Presbiter, ait: Honoramus reliquias martyrum, vt eū cuius sunt Martyrē adoremus: Honoram⁹ seruos, vt honor seruorū, redundet ad Dñm, qui ait, Qui vos suscipit me suscipit. Ergo Petri & Pauli immundę sunt reliquię? Ergo Moyfi corpus

corpuse

ARTICVLVS XXI.

Cap. 73.

corpuseulum immundum erit? &c. Deinde
de addit, Et quotiescunque Apostolorum
& prophetarum & omniū Martyrum Ba-
silicas ingredimur, toties idola venera-
mur? Accensiq; ante tumuloseorum cerei,
idololatriæ signa sunt? &c. Extat etiam in
Ecclesiasticis dogmatibus, quod huic loco
mirè cōuenit. Sanctorum corpora, inquit,
& præcipuè beatorum martyrum reliqui-
as, ac si Christi membra, syncerissimè ho-
norāda: & Basilicas eorum nominibus ap-
pellatas, velut loca sancta, diuino cultui
deputata, affectu pijsimo, & deuotione
fidelissima adeundas credimus. Si quis cō-
tra hanc sententiam venerit, non Christia-
nus, sed Eunomianus & vigilantius credi-
tur. Recordamur & D. Cypriani, cuius ve-
nam atq; alteram sententiā super hoc ne-
gotio audiamus. sic autem scripsit ad Cor-
nelium Ro. Pontificem: Si quis hinc nostrū
prior diuinæ dignationis celeritate præ-
cesserit, perseueret apud Deum nostra di-
lectio, pro fratribus & sororibus nostris,
apud misericordiam patris non cesset ora-
tio. Et idem de stella & magis, Innocentes
inquit, in ordine S. Prothomartyrum, pri-
mum habent locum, & secretorum conscij
diuino

ARTICVLVS XXI.

diuinorum, propinquitate familiarissima,
 Clementiã Dei, pro nostris exorãt labori-
 bus. Eadem habet D. Origenes super illud
 Matthei 2. de Rachel plorante. In Cantica Hom 39
 verò Salomonis scribit, Omnes sancti qui
 de hac vita decesserunt habentes ad huc
 charitatẽ erga eos qui in hoc mundo sunt,
 si dicantur curam gerere salutis eorum, &
 iuuare eos precibus suis, atque interuen-
 tu suo apud Deum, non erit inconueni-
 ens. Et hætenus quidem accepimus testi-
 monia veteris Ecclesiæ, quæ probant me-
 ritò in Ecclesijs fieri memorias Diuorum,
 nosque horum precibus & intercessioni-
 bus multum iuuari, id quod ægerrimè Ad-
 uersarij in Apologia cõcedunt. Tu porrò
 hic in præmissis Patrum testimonijs dili-
 genter obserua, qualem cultum Diuis im-
 pensum scribunt. Nominant Basilicas, me-
 morias Martyrum, religiosas solennitates,
 munda reliquias, accesos cereos, inter-
 cessiones, & id genus reliqua. Iam quod ad
 inuocationem Diuorum attinet, Apolo-
 gia miris modis triumphat, disputans, eti-
 am si maximè orent Diui pro Ecclesia, ta-
 men non sequi, vt illi sint inuocandi à no-
 bis: addit nullum eius rei exemplum vel
N
præ-

ARTICVLVS XXI.

præceptum in scripturis haberi, nec huius
 fuisse apud veteres aliquem vsum, &c. Ad
 hoc respondemus apud veteris Ecclesiæ
 patres non solum intercessionis, sed & in-
 uocationis esse non omnino raram men-
 tionē, id quod Paulò post sufficienter pro-
 babimus. Certè sancti in cælis sua chari-
 tate flagrantēs, non desinunt pro nobis
 intercedere: (Agnosceitis, opinor, verba
 Oecolampadij) Quid igitur mali, si hoc
 petamus fieri, quod credimus Deum vel-
 le, etiam si nihil tale præceperit? Quid ma-
 li si & commendemus patrocinia sancto-
 rum, modò id circumspectè, oportunè, &
 modicè fiat pro auditorum qualitate: Id
 quod Chrysoströmus in Iuuētinum, Nazi-
 anzenus quoque facit in laudibus Cypri-
 ani, & obseruant tam Orientis quàm Oc-
 cidentis Ecclesiæ. Quod vt apertius fiat,
 aliquot patrum sententias producamus.
 Chrysoströmus itaque ille Constantino-
 poleos Episcopus, primum ferat testimo-
 nium pro Diuorum inuocatione: Nam &
 ipse qui purpuram indutus est, inquit, ac-
 cedit illa seruatorum Christi complexurus
 sepulchra, & fastu deposito, stat sanctis
 supplicaturus, vt pro se apud Deum inter-
 cedant,

Hom. 66.

ARTICVLVS XXI.

cedat, & scenarum fabrum Paulum, & pis-
 ratorem Petrum etiam mortuos Protecto-
 res orat. Et post pauca, Dæmonas enim
 sancti sistunt & torquent & vinctos ab il-
 lis solunt. Et sub finem: Nullus quò regi-
 as aulas videat vnquam peregrinatus fuit,
 multi verò Reges, plerumq; huius specta-
 culi gratia peregrinati sunt, & c. Audis in
 vno Chryso. & inuocationis, & interces-
 sionis, & miraculorum, & peregrinationis
 piam mentionem: quæ omnia quanti fiant
 ab Aduersarijs, toti Ecclesiæ notum est.
 Nec est vt quis hîc testimonium Chryso.
 eleuare aut velit aut possit, vt in quo neq;
 eruditio, neque pietas, neque pro Christi
 gloria zelus desiderari potuit. Persuadeas
 etiam tibi, velim, Chrylostomû tantam ha-
 buisse scripturarum peritiam, tantam in
 Christum charitatem, vt neque sciens ne-
 que ignorans quicquam attribuerit Diuis,
 in quo gloriæ Christi aliquod præiudici-
 um fieri queat. Origines verò ætate maior
 Chrylostomo, sic inuocationem Diuorum
 cõmendauit, vt vel suo exẽplo ipsam fide-
 les docuerit. Ad finem siquidem lib. 2. in
 Iob, ait, O beate Iob, viuens in perpetuũ
 apud Deũ, & victor permanes in cõspectu

ARTICVLVS XXI.

regis domini, ora pro nobis miseris. Et in
 suo laméto statim ab initio, Incipiam me
 genibus prosternere, & deprecari vniuer-
 sos sanctos, vt mihi non audienti petere
 Deum propter nimietatem peccati, suc-
 currant. Et sub finem, heu nostri, inquit,
 Pater Abraham deprecare pro me, ne de si-
 nubus tuis aliener, quos valde cupiui nec
 condignè quidem, propter ingens peccatū
 meū. Sic vñdecimi libri Ecclesiasticę Histo-
 cap. 33. legimus Theodosium Imperatorē,
 ante martyrum & Apostolorum thecasia-
 cuisse prostratū, & auxilia sibi fida, sancto-
 rum intercessione postulasse. His subiun-
 gam D. Augustini sententiam, qui in opus-
 culo de Spiritu & anima ait: Vos igitur qui
 meruistis consortes fieri supernorum ciui-
 um, & perfrui æternæ claritatis glori-
 orate pro me ad Deū, vt educat me de isto
 carcere, in quo teneor captiuus & ligat-
 us. Eadē habet Meditationum lib. cap. 24.
 Sed quid diu immoror? Quis non legit D.
 Hieronymi apostropham ad vita defunctā
 illam nobiliss. Paulam? Vale, inqt, ô Paula,
 & cultoris tui vltimam senectutem oratio-
 nib⁹ iuuat. Fides & opera tua Christo te so-
 ciant, præsens facilius quod postulas im-
 petra-

ARTICVLVS XXI.

petrabis, &c. Haftenus ille. Quid referam
 D. Ambrosium? nā & ex ipso nobis sup̄ est
 testimonium, negotio & instituto nostro
 cōueniētissimum. Vtinam existat aliquis,
 inquit, qui tam cito possit orare pro no-
 bis, vel certè qui pro focru sua rogat Petrus
 & Andreas frater eius, (loquitur autem de
 focru Petri febricitante,) Tunc enim pro
 affinitate poterant, nūc iam possunt pro
 nobis & omnibus impetrare. Et post pau-
 ca: Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui
 nobis ad pr̄sidium dati sunt. Martyres ob-
 secrandi, quorum videmur nobis quoddā
 corporis pignore patrociniū vendicare,
 possunt pro peccatis nostris rogare, qui
 proprio sanguine, etiam si qua habuerunt
 peccata, lauerunt. Isti enim sunt Dei Mar-
 tyres, nostri Præsules, speculatores vitæ
 actuumque nostrorum. Non erubescamus
 eos intercessores nostræ infirmitatis adhi-
 bere, q̄ ipsi infirmitatem corporis, etiam
 cum viuerent, cognouerunt, &c. Quid
 hoc testimonio clarius, quid euentius di-
 ci potuit, in hoc maximè Argumenti gene-
 re? Cui hæc ad veritatis patrociniū non
 sufficiunt nescio quibus rationibus per-
 suaderi possit. Quæ idem Ambrosius de

ARTICVLVS XXI.

Diuorum vel intercessione vel inuocatione habet in Homilijs suis, nolim hic referre. Item quæ D. Augustinus, & pius Bernhardus etiam in suis Homilijs eius generis habent, pluribus recensere nō libet. Postremus in hoc Cathalogo nobis sit Christianus ille, & piè prudens vates Prudentius, qui sic cecinit, Alloquitur autem S. Leuitam Laurentium:

*Audi & Poetam rusticum
Cordis fatentem crimina,
Et facta prodentem sua,
Indignus agnosco & scio
Quem Christus ipse exaudiat:
Sed per patronos Martyres
Potest medelam consequi.
Audi benignus supplicem
Christi reum Prudentium,
Et seruientem corpori
Ab iue uinclis seculi, &c.*

Hactenus ille ad finem historiæ, aut si ma-
uis Passionis D. illius Laurentij, qua
utinam tã accepta essent Aduersarijs, atq;
pia sunt. Sed aiunt patres illos Rhetorico
more sic allocutos fuisse in peroratiõe Di-
uorum

ARTICVLVS XXI.

uos illos quos cōmendandos susceperant.
 Hijs enim verborū fumis simplices s̄. Aduersarij nostri testimonia Ecclesię eleuare conātur. At facile concedimus eos Rhetoricē scripsisse, sed non Hæreticē. Non placent tibi quę adscriptimus Prudētij versus? Agē quomodo tibi placēt quę subijcimus.

*Deprome thesauros malis,
 Suadendo quos præstigijs
 Exaggeratos obtines,
 Nigrante quos claudis specu.
 Hoc poscit usus publicus,
 Hoc fiscus, hoc ærarium,
 Vt dedita stipendijs
 Ducem iuuet pecunia, &c.*

Olim his verbis præfectus ille crudelissimus alloquebatur D. Laurentium: iam verò qui nos sic hætenus alloquuntur, etiã metacere res ipsa clamat. Sed hæc parerga. Cū igitur iã satis pbatū sit, Inuocationē Diuorū habere sufficiētissima veteris Ecclesię testimonia, qd restat nisi vt Apologia suæ temeritati renūciet, & Ecclesiã calūnari iã tādē desinat. Nolumus hic talionē reddere Aduersarijs, q Theologo, omī populo Fabulā facere conati s̄nt, nō animaduertētes qd

ARTICVLVS XX.

de seipsis, qui in tam manifesto mendatio deprehensi sunt, posteritas sit iudicatura. A beatergo Philippus quò velit, cum suo intempestiuo Epiphonemate & simulata peroratione ad Clemētissimum Carolum Cæsarem. Cæterum sub finē flagellat Apologia eos qui singulis Sanctis certæ procuraciones commiserunt, vt Annæ diuitias, Sebastiano, pestē &c. Conquæstus est hæc de re, nō ita dudū, etiā Luther⁹ & alij: nec possumus nec cupimus tergiuersari quin non nihil, immò multum supersticionis in hoc negotium irrepserit: at hæc in vniuersum damnare qui possumus? In Historia ecclesiastica legimus in hanc sententiā, Aquilinus quidam, cum longas passus fuisset infirmitates, iussit suis, vt se ad Michaelum, locum Michaeli sacrū ducerent, credens aut illic se mori, aut languore priuari, & sanat⁹ est &c. Et D. Augustinus aperte testatur Deum quidem per suos operari salutem hominum in vno loco, quod in alio non facit: sed qua ratione hoc ipsum fiat, fatetur se planè nescire. Quæstio ista, inquit, vires intelligētiae meæ vincit, quæ admodū scilicet opitulentur martyres his, quos per eos certum est adiuuari. Hæc

nus

ARTICVLVS XXI.

n^o ille in, De cura pro mortuis gerenda. Et
 epistola 137. quam scripsit Clero & Eccle-
 siæ Hypponensi, ait: Quis potest consilium
 Dei perscrutari, quare in alijs locis hæc mi-
 racula fiant, in alijs non fiant? Mouit etiã
 hæc Quæstio non parùm ex recentioribus
 Dionisium à Rickel, qui super hac re roga-
 tus, non imprudenter respondit: Cur vni
 sancto potius quàm alteri Deus talem vir-
 tutem curandi largitus est, non debemus
 curiosè aut immoderate reqrere. Quis
 enim Consiliarius eius fuit? & ipse diuidit
 dona sua pro vt vult, &c. Hęc ille & quidẽ
 non temere. Quę enim, malum, hęc teme-
 ritas est, plusquàm temeraria & impudēs,
 cum Deo rixari, & quasi sub ferulam re-
 uocare quare huic Diuo dederit gratiam,
 quam alteri negauit? Et nemo est qui mire-
 tur, quare etiam virtutem aquarum, her-
 barum, vel etiam gemmarum distinxerit,
 vt non sint eiusdem virtutis, vel paris ope-
 rationis. Admiratione non vituperio hæc
 digna sunt: & præstat in eiusmodi rebus,
 meo quidem iudicio, superstitiosum esse
 quàm blasphemum. Nec enim probantur
 illi qui miraculorum operatiõem, per quæ
 miseris bene fit, potius dẽmoni, quàm diuis as-

N 5

cribere

ARTICVLVS XXI.

cribere volunt. Nolo hic abulum vel quæ-
stum allegas, quæ ego excusare nolim. Est
modus in rebus, ait ille. De reliquijs diuo-
rum in præmissis patrum testimonijs au-
ditum est. Venimus iam ad diuorum Ima-
gines, quas hætenus Lutherani tutati sunt
atq; propugnarunt aduersus Zuinglianos:
& arbitror Vuittenbergenses eatenus no-
bis cõsentire quatenus admittimus & pro-
bamus moderatũ earũ vsum, cauemusque
apud nostros ne vllus hic locus Idololatrię
pateat, nec probamus vt qs neglecto pau-
pere Christo, vestiãt parietes, ligna vel lapi-
des. Neq; enim nos fugit q, olim. D. Am-
brosius in Lucã suã cap. 18. cõquestus fuit,
inquiens: Non quærit Deus donũ defame
parentum. Et multi, vt prædicetur ab homi-
nibus, Ecclesiã cõferũt, quæ suis auferũt,
cũ misericordia domestico debeat progre-
di pietatis officio. Cæterũ ex Tertulliani
Apologetico apertè liquet aliquẽ Imaginũ
vsum apud patres prioris Ecclesiã fuisse.
Et in Ecclesiasticis historijs legimus de
Imaginib⁹ Saluatoris, itẽ Petri & Pauli, &
aliorum quorundã. Apud Alexãdriã verò
Crucis dominicæ signũ vnusq; in posti-
bus, in fenestris, in parietib⁹ colũnisq; de-
pinxi

ARTICVLVS XXI.

pinxit: sic enim legim⁹ Ecclesiasticæ Hist.
 lib. 11. cap. 29. sic apud Sozo. Tripar. histo.
 lib. 2. cap. 19. videmus in altare signū Cru-
 cis, huiusq; virtutes & Encomia: Sic etiā
 lib. 9. eiusdē cap. 9. mentio fit Imaginis D.
 Mariæ virginis. Nō possum intactū p̄terire
 quod Nicephorus tradidit, Cum pictor q̄-
 dā pingere Saluatorē, inq̄t, secundum simi-
 litudinē Iouis p̄sumpsisset, arefacta est ma-
 nus eius. Hæc ille. Iā ex Chrystomi Mis-
 sa cōstat aliquē Imaginū vsū fuisse in Ec-
 clesia cōstantinopolitana: Loquitur enim
 de Imagine crucifixi. Taceo Nicēnam Sy-
 nodū, in qua multorum patrū testimonia
 pro diuorū imaginibus recitātur. At quo-
 niā hoc negotium à multis ante nos tracta-
 tū est, paucis. absoluem⁹. Magna est apud
 Bucerū hac de re disputatio, in ca. Rom.
 1. vbi inter alia sic scribit, Chr̄s verò homo
 cū factus fuerit, hicq; visibiliter versat⁹ sit,
 potest utiq; effigiari, vt & cæteri diui, atq;
 Angeli, quātū q̄ dē attinet ad eas formas, q̄-
 bus ipsi se humanis oculis intulerūt, hoīm
 s. flāmę, aurę, volucrū. Horū ergo imagines
 q̄bus tñ ea de Christo, Angelis & diuis ex-
 primūtur, q̄ reuera gesta sunt, fieri haberiq;
 posse à Christianis non dubitarim, sed ad
 signis

signis

ARTICVLVS XXI.

significandum monendumque, non autem
vt in his Christum vel angelos, vel Diuos
veneremur, & eas imagines adorem⁹. Hec
ille, qui etiam post prolixam disputationē
subijcit, nullū vsum imaginum debere in
Templis esse, vbi scilicet populus, non ima-
ginibus, sed verbo & sacramentis erudiri
debebat. Postremò ad Epilogum prope-
rans, ait, At verò quoniam omnino signa
rerum sacrarum per se idonea sunt, vt pios
animos, non sine fructu pietatis excitēt, si
qui illis omnino velint & Tempa ornare,
vt cunq; hic locus angustior, & sic Euange-
lio, sacramentis & sacris precibus sacer sit,
vt non omnino conuenire existimē ea pa-
tere mutis imaginib⁹, modò caueatur, ne
etiā adorētur, his ob id fraternitas in Chri-
sto haud quaquam renunciana fuerit. Nā
si arceatur superstitio, ne simulacra ob sint,
etiam si nulla ab illis, dum sacri aguntur
conuentus, & Euangelium adnunciatur,
precesque sanctæ funduntur, percipiatur
utilitas, poterit tamen percipi, alijs tempo-
ribus, dum verba sacra silent. Quod enim
per se impium nō est, & habet vt vel aliqua
ratione piē vsurpetur, id causa esse nequit,
cuiquā, qui impij vsus cōuinci non potest,
cōmu

ARTICVLVS XXI.

communione Christi renunciandi. Totidem verbis Butzerus: nam ea sunt quæ instituto nostro conuenire putamus. Quæ de fædis vel falsis imaginibus habet, ite de membris Christi neglectis, nihil à nobis dissentiunt, id quod etiã paulò suprã testati sumus. Habet idem Bucerus de vsu imaginum dissertationem in Psal. 115. quam allegasse suffecerit. Nullam difficultatem hic timemus, ad alia igitur festinemus.

DE VTRAQVE SPECIE Cœnæ Domini Articulus, XXII.

LAicis datur vtraque species Sacramenti in Cœna Domini, quia hic mos habet mandatum Domini Math. 26. Bibite ex hoc omnes: vbi manifestè præcipit Christus de populo vt omnes bibant: & ne q̄s possit cauillari, quod hoc ad Sacerdotes tantũ pertineat, Paulus
ad